

Frankrijk omarmt kromme boer

De 75-jarige Paul Bedel staat symbool voor de vergane glorie van het Normandische boerenbestaan. Door de film *Paul dans sa vie* groeide de boer uit tot landelijke bekendheid.

Door FRANS VAN LIER

Een boer vergroeit met zijn land. Paul Bedel (75) is zo krom als de bomen van zijn streek, die net als hij tegen de harde zeevloed moeten optornen. „Ik liep altijd voorover tegen de wind, daar komt het door”, zegt hij ondramatisch in zijn oude boerenhuis in de uiterste punt van Normandië. Cap la Hague heet het daar, bekend door de nucleaire opwerkingsfabriek die er veertig jaar geleden werd neergezet en waarvan het immense silhouet van verre dreigend uit de nevel opdoemt. Fremdkörper in het heuvelige boerenland met zijn stugge meidoorn, gele brom en oeroude, grijze gestapelde muurtjes rondom de akkers. De zee spoelt er omheen, in schuim stukspatend op de rotsige kust. Meeuwen krijen.

Hier heeft Paul Bedel zijn leven lang een hard boerenbestaan geleefd, zaaiend, maaiend, melkend, rooiend. „Je staat 's morgens vroeg op en je merkt niet dat de tijd verstrijkt en dan is het alweer avond”, zegt hij in de film die hem volgt in vier seizoenen en die sinds begin mei volle zalen trekt in de vertederde regio en daarbuiten. Nog één keer zien de tussen modernisme en nostalgie zwevende Fransen hoe het 'patrimoine' wordt beheerd door zorgzame handen – nog één keer, want zoals de oude Paul Bedel met zijn land en dieren omgaat, zo doet niemand het meer. En hij wordt bedolven met brieven, bezoeken, microfoons en aanhankelijkheid.

Van vanaf de eerste beelden, waarin we de kromme baas in de ochtendnevel eenzaam sjokkend een kar met een volle

melkbus zien voortduwen, zakken we weg in de weelde van een Frans streekverhaal en in onmiddellijke verknoctheid aan de dierbare cenling met zijn nuchtere, gebedhouwde kop, waarop soms een clowneske lach verschijnt.

Sinds 1960, toen zijn vader stierf, zet Paul diens bedrijf voort, op dezelfde manier en met dezelfde middelen, dat wil zeggen met een 'bottleuse' (hooibalenmaker) uit 1956, een maaimachine uit 1945 en een schuddende roestige dorsmachine uit 1937. De werktuigen van zijn vader heeft hij zorgzaam onderhouden, alles zelf reparerend. Alleen de paarden ervoor heeft hij in 1965 vervangen door een tractor, een bescheiden vehikel op ouderwets smalle banden: „die is gewend aan het terrein.”

Aldus werkend met zijn hooivork, melkmer, sikkel en zeis, zonder knechten, pesticiden of bankleningen beseft Bedel heel goed er eentje 'à l'ancienne' te zijn. Maar, zegt hij in de film, zo wil ik het, zo is mijn leven: „je ne suis pas dans le folklore, je suis dans ma vie”. Vandaar de naam van de film *Paul dans sa vie*.

Hij werd in 2003 gemaakt door de Franse tv-regisseur René Mauger, zelf zoon van het Normandische land, die eerder op televisie had laten zien hoe de 'usine', de nucleaire centrale, de streek en de mensen had veranderd. Zijn eigen vader, boer als Bedel, had de landbouw verlaten en was in de atoomfabriek gaan werken. Min of meer als vervolg wilde zoon René laten zien hoe La Hague ooit is geweest en hij vond daarvoor in Paul Bedel de ideale personificatie.

In 2004 zond France 3, de regionale zender, *Paul dans sa vie* in twee delen van 52 minuten uit, in januari 2006 als film nog eens in zijn geheel. Het succes daarvan leidde tot het recente bioscooproulement. In het nabije Cherbourg trok de film de eerste week meer bezoekers dan Tom Cruise in *Mission Impossible III*.



Enkele beelden uit de film 'Paul dans sa vie', die in Cherbourg populairder was dan 'Mission Impossible III' van Tom Cruise

Het boerenleven om hen heen zagen de Normandiërs nog nooit zo hartveroverend vertoond: zie de oude Paul zijn bromfietshelm over zijn pet heen opzetten, voel de koele ochtendchemering als hij boven de zee zijn koeien melkt met de vuurtoren van Goury op de achtergrond en wees verrast als hij met een lange stok met haak eraan plotsling een spartelende kreeft tussen de rotsen vandaan trekt.

We zien hem grinniken om zijn eigen wisecracks maar hij veegt een traan weg als hij, leunend op zijn hooivork, beschrijft hoe hij, zelf 30 jaar oud, zijn vader op diens sterfbed heeft beloofd voor zijn moeder en zusters te zullen zorgen. Daarom is een eigen gezin er nooit van gekomen en woont hij nog steeds in hun geboortehuis samen met zijn beide zusters, Françoise en Marie-Jeanne, ook ongetrouwd. We zien de twee verlegen vrouwen in hun gebloemde mouw-schorten terwijl ze zorgen voor de frambozen, de geraniums en voor de kippen, kalkoenen en eenden in de basse-cour. Ze helpen Paul bij het keren van het drogende hooi, pluk voor pluk met de hooivork, een heel veld.

Ja, hun leven is veranderd sinds de film, knikken ze alle drie aan het zeil-doeke van de vierkante tafel in de sobere boerenkamer. Tegen de tweehonderd brieven heeft Bedel al ontvangen, van mensen uit alle rangen en standen en streken van Frankrijk: een politiemann, artsen, leraren, boeren, kantoorlui – „allemal bedanken ze me voor wat ik ze laat zien van het oude boerenbestaan”, vat hij samen, nuchter maar ook wel een beetje gecooifeerd. Hij moet lachen om de aantallen bezoekers die hij krijgt, ze willen hem zien, meer dan honderd nu al: „Vorige week kwam hier een leraar

van een landbouwschool met twintig leerlingen.” RTL haalde hem naar Parijs voor een radio-interview van een uur en diverse keren heeft hij met een zaal vol publiek moeten napraten aan het eind van de film. Hij doet het graag. Wie immers oogst aan het eind van zijn leven onverwacht zoveel bijval voor wat hij doodgewoon altijd heeft gedaan?

Dan vertelt hij over de melk en de boter, die per seizoen anders smaken en over zijn koeien, die hij – we zien het in de film – in 2003 met gebroken hart heeft verkocht omdat de zussen en hij met pensioen gingen. „Ze zijn sinds mijn grootvader steeds van hetzelfde Normandische ras geweest, bruin-wit, stevig en gehard door de wind, net als wij. Ik had er nog vier en we hielden van elkaar, echt.”

Niet ver van zijn huis is Jean-François Millet geboren, die anderhalve eeuw geleden als eerste het leven van eenvoudige boeren schilderde. Zie Paul Bedel onder een wijde hemel met brede armen, zwaaien graan uit de zak om zijn nek uitzaaien over zijn akker en je ziet Millet. 'Een mix van Millet en Buster Keaton', noemde een krant de stoïcijnse boer. Maar, warempel, we zien ook Van Gogh: de drie knoestige boerenmenen aan de dis, die voornamelijk uit aardappelen bestaat!

Poëzie, nostalgie en een ontroerende persoonlijkheid met ook nog eens prachtige muziek (accordeon, viool, gitaar, contrabas) – voilà *Paul dans sa vie*, een schat van een verhaal, liefdevol verteld, zeer vergelijkbaar met dat andere aandoenlijke Franse plattelandspos *Etre et avoir*.

Van een Nederlands roulement is nog geen sprake. Daar moeten we dus wat aan doen.

BELLEN MET...

Maria Betania, aquatisch ecooloog (aan de Wageningen Universiteit) die onderzoek doet naar de aanwezigheid van blauwalgen in sloten, grachten en meren.

Kan ik vanmiddag zomaar in iedere sloot springen?
„Nee. Je moet oppassen dat er geen blauwalgen in zitten.”

Hoe zie ik dat dan?
„Blauwalgen vormen dikke groenblauwe lagen op het wateroppervlak. Deze geven het water een hele groezelige uitstraling.”

En waarom mag ik niet in water duiken waar algenlagen op liggen?
„Blauwalgen zijn ontzettend giftig. Iedereen moet er heel alert op zijn om niet in dit verontreinigde water te zwemmen. De giftigheid is iedere keer afhankelijk van de omstandigheden en de hoogte van de concentratie van algen in het water. Maar ben je er van bewust dat blauwalgen ernstige allergische reacties veroorzaken. Voor dieren en kleine kinderen kan contact met water met blauwalgen zelfs dodelijke gevolgen hebben.”

Zijn blauwalgen dieren of planten?
„Het zijn planten die tot grote bloei kunnen komen als het warm is. Er vindt ook fotosynthese plaats in algen. Je moet blauwalgen zien als een soort bacteriën.”

In welke wateren kun je blauwalgen aantreffen?
„In alle wateren. Stil of stromend water, dat maakt niet uit. Algen kunnen voorkomen in meren, sloten en grachten. Deze monden uiteindelijk uit in de zee. Ook daar kun je dus in aanraking komen met de blauwalg. Maar in de zee zul je toch niet zo snel blauwalgen aantreffen.”

Bloeiende blauwalgen eerder in verontreinigd of in zuiver water?
„Dat maakt niet zo veel uit. De bloei van de blauwalg is een natuurlijk proces. Maar de bloei van de blauwalg wordt wel beïnvloed door de wijze waarop de mens omgaat met de natuur.”

Wat doet de Wageningen Universiteit nu aan de bestrijding van de blauwalg?

„Al mijn collega's verrichten nu veldwerk. Met name in de steden valt veel werk te doen. De concentratie van blauwalgen overschrijft daar wel drie keer de norm.”

Laura van Baars

